

NOTA INFORMATIVĂ

proiectul de Lege privind fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” și la proiectul de lege pentru modificarea (completarea) Legii nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (*în continuare* – Ministerul) în calitate sa de subiect cu drept de inițiativă legislativă a elaborat proiectul actului normativ pentru fondarea celui de-al doilea parc național – arie protejată, însoțit de un alt proiect de act normativ. Ambele sunt propuse pentru promovare în paralel, în scopul completării cadrului legislativ de reglementare specific ariilor naturale protejate de stat.

Totodată, până la etapa de elaborare a actelor normative menționate, cu susținerea Guvernului Austriei, prin intermediul unui proiect de grant „Măsuri de adaptare și reziliență la schimbările climatice și dezvoltarea instituțională în Zona Ramsar „Nistrul de Jos””, implementat de Asociația Obștească „Eco Contact” și Societatea Ecologică „Biotica”, au fost desfășurate (i) lucrări de cercetare și studiere a biodiversității, altor componente de mediu ale ecosistemului acvatic din zona inferioară a fluviului Nistru, în scopul constituirii argumentării științifice pentru fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” (*în continuare* – PNNJ); au fost facilitate (ii) activități de consultări publice în localitățile incluse în cadrul PNNJ; (iii) au fost consolidate cunoștințele și capacitățile administrației publice locale (*în continuare* – APL) în scopul exprimării acordului/deciziilor Consiliilor locale pentru crearea PNNJ și implicarea acestora în administrarea comună a ariei protejate; (iv) au fost efectuate delimitări teritoriale, cu implicarea responsabililor din cadrul APL, în scopul zonării viitorului parc național și determinării suprafeței teritoriale a PNNJ.

În scopul monitorizării implementării proiectului pentru asigurarea satisfacerii cerințelor donatorului și beneficiarului, altor părți interesate a fost constituit, prin Ordinul ministrului agriculturii, dezvoltării regionale și mediului nr. 170 din 17.07.2018, un Comitet de supraveghere a activităților proiectului, care în organizarea și funcționarea sa implică persoane din cadrul Ministerului, Agenția „Moldsilva”, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, organizații obștești reprezentanți ai Consiliilor raionale și primarii localităților incluse în teritoriul viitorului PNNJ.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

În contextul realizării angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova la tratatele internaționale, îndeosebi pe domeniul conservării biodiversității, privind protecția resurselor naturale și ecosistemelor naturale, precum este zona umedă din partea inferioară a fluviului Nistru, definită ca zonă de importanță internațională¹, în calitate sa de Parte ale acestor

¹ <https://www.ramsar.org/news/republic-of-moldova-designates-lower-reaches-of-the-dniester>

documente internaționale, Ministerul propune prin intervenția legislativă realizarea a celei de-a 11-a țintă² din Țintele Aichi pentru Biodiversitate³, recunoscute la cea de-a X-a reuniune a Părților Convenției privind Diversitatea Biologică și aprobate prin Decizia COP 10/X/2.

Astfel, în legislația națională transpunerea necesității conformării și implementării angajamentelor menționate, prin extinderea și managementul durabil al ariilor naturale protejate de stat, în consecință fondarea PNNJ sunt prevăzute în următoarele documente normative:

- Acțiunea 9.7.4. „Fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos”” din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 636/2019;
- Acțiunea nr. 29 „Fondarea Parcului Național „Nistrul Inferior”” din Planul de acțiuni a Strategiei privind diversitatea biologică a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 274/2015;
- Acțiunea nr. 82 „Crearea Parcului Național „Nistrul de Jos” și instituirea regimului special pentru ecosistemele de valoare și pădurile naturale vechi” din Planul de acțiuni al Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014.

Proiectul a fost elaborat pentru asigurarea măsurilor de conservare, protecție și gestionare durabilă a ecosistemelor din zona viitorului Parc Național în contextul impactului major antropogen și lipsa unui cadru instituțional adecvat care ar permite desfășurarea unor programe de revitalizare și dezvoltare a zonei date atât sub aspect economic, turistic, cât și sub aspect cultura, științific și de cercetare.

Ponderea relativ redusă a ariilor naturale protejate de stat nu asigură o conservare efectivă a diversității biologice, conform cerințelor convențiilor internaționale din domeniu.

Din punct de vedere științific, extinderea la scară națională a rețelei de arii naturale protejate până la 10% din teritoriu poate asigura protecția a circa 50% din totalul de specii care reflectă diversitatea biologică a ecosistemelor naturale.

Importanța ariilor naturale protejate de stat este determinată, inclusiv, de starea asociațiilor de plante și animale, de particularitățile landşaftului, substratului etc., fapt ce implică necesitatea evaluării periodice a stării acestora prin derularea permanentă a cercetărilor științifice în scopul reevaluării obiectelor protejate de stat.

Mai mult decât atât, fondarea Parcului Național va contribui la asigurarea desfășurării cercetărilor științifice privind reproducerea, răspândirea, cultivarea/creșterea, aclimatizarea speciilor de plante și animale dispărute, critic periclitate, periclitate, vulnerabile, rare și nedeterminate de pe teritoriul Republicii Moldova.

În scopul asigurării protecției și conservării speciilor de floră și faună periclitate sau strict periclitate (pe cale de dispariție), sunt necesare măsuri eficiente privind creșterea calității ecosistemelor naturale și prevenirea fragmentării acestora, restabilirea și reabilitarea ecosistemelor degradate și a coridoarelor ecologice importante, fortificarea cadrului instituțional în domeniu și sporirea responsabilității autorităților publice centrale și locale în acest sens,

² „Până în 2020, cel puțin 17% din apele terestre și interioare și 10% din zonele de coastă și marine, în special zonele cu o importanță deosebită pentru biodiversitate și serviciile eco-sistemice, sunt conservate prin sisteme gestionate eficient și echitabil, reprezentative din punct de vedere ecologic și bine conectate ca arii protejate și alte măsuri eficiente de conservare bazate pe zone și integrate în peisaje mai largi și peisaje marine” este ținta care pune în realizare obiectivul strategic nr. 3 „ameliorarea stării biodiversității prin salvagardarea ecosistemelor, a speciilor și a diversității genetice”.

³ <https://www.cbd.int/sp/targets/>

dezvoltarea cooperării intersectoriale pentru protecția și folosirea rațională a resurselor naturale, etc.

Zona umedă de importanță internațională „Nistrul de Jos”, a fost inclusă în lista zonelor umede de importanță internațională a Convenției RAMSAR la data de 20.08.2003 cu nr. 1316 (3MD003).

Suprafața zonei umede constituie cca 60 mii ha, fiind unica din perspectiva diversității de plante și animale.

Problema degradării resurselor naturale din zonă constituie provocarea de bază care se propune a fi soluționată prin intermediul fondării Parcului Național. Astfel, în perioada ultimilor ani, procesul de degradare a plantațiilor forestiere s-a intensificat din cauza reglării fluxului Nistrului, modificării condițiilor de umiditate, nivelul scăzut al apelor subterane și nivelului apei în albia veche.

În acest sens, potrivit datelor Biroului Național de Statistică, în perioada anilor 2016 – 2018, procesul de defrișarea a plantațiilor forestiere s-a intensificat. Este de menționat că cca 10 mii ha din terenurile incluse în Zona umedă „Nistrul de Jos” constituie terenuri ale fondului silvic.

Ecosistemele naturale silvice și ierboase ocupă o suprafață relativ mică și sunt izolate, fiind înconjurată de terenuri arabile extinse și plantații artificiale.

Practicarea agriculturii ne-sustenabile a contribuit în mare măsură la degradarea vegetației de stepă. Sistemul de perdele forestiere de-a lungul apelor este slab conservat. Situația dată reduce considerabil schimbul genetic între populațiile izolate, mai ales la plantele și animalele rare care populează habitatele de stepă.

Potrivit Legii nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Zona umedă Ramsar „Nistrul de Jos” nu deține statut de persoană juridică în vederea administrării acesteia, elaborarea și implementarea programelor privind protecția și conservarea ecosistemelor existente în zonă, dezvoltarea potențialului turistic, economic, inovativ, educațional, etc., respectiv, în lipsa unor soluții prompte în acest domeniu, ecosistemele unice vor fi supuse degradării ireversibile a ecosistemelor iar serviciile furnizate de acestea vor fi nevalorificate.

La moment, aria naturală protejată „Nistrul de Jos” se confruntă cu următoarele dificultăți în domeniul de administrare și protecție:

- capacitatea instituțională insuficientă pentru asigurarea măsurilor de gestionare eficientă, conservare și protecție;
- aria naturală nu dispune de structură instituțională, plan de monitoring iar regimul de protecție nu se respectă;
- insuficiența resurselor financiare necesare pentru gestionarea și protecția ariei naturale protejate și conservare a biodiversității;
- cuantumul mic al sancțiunilor și prejudiciului cauzat mediului, etc.

Respectiv, în vederea redresării situației create și asigurarea conservării biodiversității și ecosistemelor din zonă, se impune necesitatea fondării Parcului Național „Nistrul de Jos”.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Prezentul proiect nu prevede transpunerea în legislația națională a actelor Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Zona Umedă Ramsar este localizată în Nistrului inferior - „Nistru de Jos”, partea extremă sud-estică a țării, amplasată pe ambele maluri ale fluviului Nistrului, cuprinzând raioanele Slobozia, Ștefan - Vodă, Căușeni pe o suprafață totală de 60638 ha, fiind unica din perspectiva diversității de plante și animale, care prin habitatele fluviale susțin o serie de specii de păsări și pești pe cale de dispariție și amenințate și care are și o importanță arheologică excepțională.

Proiectul prevede fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos”, fapt ce implică, inclusiv, atribuirea statutului de persoană juridică care va permite, ulterior, aplicarea unor măsuri eficiente de administrare în vederea conservării și protecției ecosistemelor vulnerabile din zona dată.

Parcul Național „Nistrul de Jos”, se va afla în subordinea autorității administrației publice centrale pentru protecția mediului și administrarea resurselor naturale.

Beneficiarii direcți sunt cele 12 localități din hotarele administrativ-teritoriale ale raionului Căușeni, comunele Plop-Știubei, Grădinița, Copanca, Cârnațeni și satele Leuntea, Valea Verde și Zahorna; din hotarele administrativ-teritoriale ale raionului Ștefan Vodă, comunele Olănești, Talmaza, Cioburciu, Palanca, Purcari, Crocmaz, Tudora, Răscăieți, și satele Răscăieții Noi și Viișoara.

De asemenea, viitorul Parc Național „Nistrul de Jos” va cuprinde 6 localități din unitatea administrativ teritorială din stânga Nistrului ale raionului Slobozia, din comunele (satele) Cremenciug, Chițcani, Cioburciu, Hlinaia, Corotnoe și Nezavertailovca.

Crearea ariei naturale protejate presupune elaborarea și aprobarea ulterioară a unui plan de management cu includerea acțiunilor concrete privind revitalizarea ecosistemelor degradate, stoparea pierderii biodiversității și crearea condițiilor de creștere și reproducere a speciilor periclitare și strict periclitare, reabilitarea pășunilor și a pajiștilor, etc.

Prin fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” și instituirea regimului de arie protejată vor fi soluționate aspectele ce țin de utilizarea irațională și ilegală a resurselor naturale, în condițiile în care, instituția nou creată va dispune de serviciu de pază menit să asigure prevenirea și contracararea acțiunilor cu impact negativ asupra mediului.

Parcul Național „Nistrul de Jos” este structurat în 4 zone funcționale cu regim juridic distinct:

- Zona A de protecție integrală, care include terenuri destinate restabilirii complexelor naturale din parc, protejării monumentelor istorico-culturale și arheologice și în care este interzisă orice activitate recreativă și economică. În această zonă se efectuează numai cercetări științifice conform unui program aprobat de consiliul științific al parcului și coordonat cu autoritatea centrală pentru mediu.

- Zona B de recreație, în care sunt asigurate condiții pentru vizitarea locurilor pitorești ale parcului și pentru agrement de scurtă durată. În Zona B se regăsesc cărări turistice, adăposturi pentru timp nefavorabil, locuri pentru ruguri, rezerve de combustibil, puncte de observație, obiecte sanitare, indicatoare, panouri de avertisment, scheme ale amplasamentului obiectelor naturale, cultural-istorice și de deservire socială. În această zonă se efectuează, după caz, lucrări silvice pentru păstrarea și restabilirea peisajelor geografice.

- Zona C de recreație, destinată unui agrement de lungă durată. În această zonă se permite amplasarea de campinguri, hoteluri, moteluri, poiene pentru bivouacuri, baze turistice, birouri de

excursii, centre informaționale, unități de alimentație publică, comerciale și de asistență socio-culturală.

▪ Zona D economică, unde derulează activități economice care nu contravin regimului parcului național, și anume: cultivarea plantelor agricole tradiționale pentru zona dată, folosindu-se metode biologice de combatere a dăunătorilor, aplicându-se îngrășăminte și chimicale în strictă conformitate cu normele tehnologice și cu regulile de securitate sanitară; funcționarea diferitelor unități în baza utilizării tehnologiilor nepoluante, cu respectarea condițiilor de protecție a mediului.

Este de menționat că localitățile și terenurile proprietate privată a localnicilor din zonă sunt incluse în zona funcțională C și D.

Drepturile și obligațiile autorităților publice, odată cu adoptarea Legii privind fondarea PNNJ, rămân aceleași, doar că se va completa lista de arii protejate și, respectiv, se va mări suprafața ariilor protejate de pe teritoriul țării.

5. Fundamentarea economica-financiară

Potrivit art. 90 al Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat 1538/1998, Parcul Național „Nistrul de Jos”, se va afla în subordinea autorității administrației publice centrale pentru protecția mediului și administrarea resurselor naturale și va fi finanțat de la bugetul de stat și alte surse neinterzise de legislație.

Costurile necesare procesului de creare/fondare a Parcului Național „Nistrul de Jos” au fost inițial planificate și indicate în valoare totală de 95,27 mii lei, în *Strategia privind diversitatea biologică* a Republicii Moldova pentru anii 2015-2020 și în Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 274/2015, care deja este expirată.

De asemenea, în pct. 82 al Planului de acțiuni al *Strategiei de mediu* pentru anii 2014-2023, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014, și care este în vigoare, la fel, sunt stabilite surse financiare în sumă de 2105,6 mii lei pentru crearea Parcului Național „Nistrul de Jos”, inclusiv pentru crearea Rezervației Biosferei „Prutul de Jos”. Ultima, a fost fondată prin Legea nr. 132 din 13.07.2018 și pentru care Regulamentul de funcționare al Rezervației Biosferei „Prutul de Jos” (nr. unic 159/MADRM/2019) este transmis Cancelariei de Stat pentru aprobare în ședință de Guvern.

Pentru crearea Rezervației Biosferei „Prutul de Jos” au fost alocate resurse financiare externe prin Programul Operațional Comune de dezvoltare tripartită (România-Republica Moldova-Ucraina) a zonei „Delta Dunării – Prutul de Jos”, care s-au finalizat prin consolidarea sediului administrativ din s. Slobozia Mare, raionul Cahul, alte lucrări de zonare și delimitare teritorială, fără a fi necesară obținerea mijloacelor financiare în baza limitelor prevăzute în documentele de politici menționate mai sus.

Totodată, cheltuielile în procesul activităților de pregătire pentru fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” care au fost desfășurate până în prezent, s-au efectuat din surse externe de finanțare, oferite printr-un grant Republicii Moldova de către Guvernul Austriei, în scopul susținerii creării Parcului Național „Nistrul de Jos” și pentru sporirea conștientizării populației privind oportunitățile de dezvoltare din zonă, prin finanțarea proiectului „Măsurile de adaptare și

reziliență la schimbările climatice și dezvoltarea instituțională în Zona Ramsar „Nistrul de Jos””. Prin implementarea proiectului, au fost facilitate activități de consultări publice în localitățile din incluse în cadrul Parcului Național „Nistrul de Jos”, elaborarea actelor normative locale pentru exprimarea acordului la crearea Parcului Național „Nistrul de Jos” și consolidarea capacităților administrației publice locale în administrarea ariei protejate, fiind oferite surse financiare în valoare totală de 700 mii lei.

Luând în considerație că unele procese premergătoare creării fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” au fost acoperite din surse externe, menționate deja, iar suma indicată în Strategia de mediu este prevăzută/planificată pentru fondarea a două arii protejate, din care una este Rezervația Biosferei „Prutul de Jos”, care este deja creată și în funcțiune, fără a fi alocate până în prezent pentru fondare surse financiare de la bugetul de stat, se consideră oportun ca suma de 2105,6 mii lei să fie alocată în totalitate pentru fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos”.

Cheltuieli de fondare și ulterioară de administrare a Parcului Național „Nistrul de Jos” au fost propuse de minister pentru a fi incluse la aprobarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2022-2024 pentru planificarea proiectului bugetului de stat pentru anul 2022, după caz la reconsiderarea limitelor bugetare aprobate pentru anul 2021.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Crearea/constituirea ariei naturale protejate presupune aprobarea proiectului de Lege privind fondarea PNNJ, cu promovarea în paralel, în scopul completării cadrului legislativ de reglementare specific ariilor naturale protejate de stat, a proiectului de Lege pentru modificarea Legii nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, în special completarea Anexei nr. 2 cu denumirea parcului, suprafața totală, amplasamentele și deținătorii de terenuri din perimetrul acestuia.

Totodată, va fi necesară completarea Anexei nr.3¹ la Hotărârea Guvernului HG nr. 150 Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției „Moldsilva”, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acesteia.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Au fost organizate consultări publice în toate cele 13 localități de pe malul drept al râului Nistru – raionul Căușeni (satele Plop-Știubei, Grădinița, Copanca Cârnațeni), raionul Ștefan - Vodă (localitățile Popeasca, Talmază, Cioburciu, Crocmaz, Olănești, Răscăieți, Purcari, Palanca, Tudora), care sunt incluse în componența Parcului Național „Nistrul de Jos”.

Consultarea grupurilor interesate a avut loc în perioada iunie 2019 – iunie 2020 prin organizarea adunării generale a localităților. În fiecare localitate s-au efectuat minimum câte 2 consultări și adunări generale. Ca rezultat al acestor consultări publice au fost întocmite procese verbale a adunării generale a localității.

S-au consultat cu publicul și ulterior aprobat Deciziile Consiliilor locale din toate localități vizate privind acceptarea creării Parcului Național, inclusiv Deciziile Consiliilor Raionale Căușeni și Ștefan - Vodă. (copiile la procesele verbale, deciziile Consiliilor locale sunt parte

componentă a dosarului de promovare a proiectului de act normativ). Părțile interesate au fost informate despre beneficiile creării pe teritoriul localității a Parcului Național „Nistrul de Jos”, modul de administrare a acestuia, precum și regulile/restricțiile pentru anumite zone din cadrul Parcului Național.

Atragem atenția asupra faptului că în cadrul consultărilor publice au fost prezenți și agenți economici, acest subiect fiind discutat la ședinței Comisiei pentru agricultură, industrie, ecologie, construcții, drumuri, transport și dezvoltarea teritoriului a Consiliului raional Ștefan - Vodă, unde au fost invitați agenții economici din aceste localități, iar ulterior au fost organizate consultări publice la nivelul raional, în care, de asemenea, au fost invitați locuitori, agenți economici, șefi de întreprinderi municipale pentru a-și expune opinia asupra subiectului consultat.

Totodată, în cadrul consultărilor au fost explicate detaliat toate aspectele ce se referă la modalitatea de crearea și structura viitorului parc, inclusiv,

- zonele de management și regimul distinct al acestora;
- aspectele ce țin de oportunitățile de dezvoltare care pot fi accesate în cadrul unui Parc Național (dezvoltarea turismului ecologic, atragerea turiștilor în zona rurală, crearea pensiunilor rustice, crearea traseelor turistice, dezvoltarea agriculturii ecologice, dezvoltarea infrastructurii locale – drumuri, rețele de apeduct și canalizare iluminare stradală, atragerea investițiilor în zonă, etc.);
- dezvoltarea antreprenorialului local (căsuțe de vacanță, campinguri, servicii de alimentație publică).

Pentru obținerea avizului consultativ asupra impactului economico-financiar a proiectului de fondare a Parcului Național și asupra documentației AIR, Ministerul Finanțelor a transmis în data de 30.11.2020 avizul nr. 09/2-09/10011.

În context, în scopul obținerii punctului de vedere privind crearea Parcului Național de la mediului de afaceri din regiunile zonei de interes a proiectului, ministerul în 24.02.2021, a transmis solicitare Consiliului economic pe lângă prim-ministru al Republicii Moldova, care până în prezent lipsește.

Anunțul privind inițierea consultărilor publice a documentației de analiză a impactului de reglementare asupra proiectului a fost publicat pe pagina web al ministerului la compartimentul: Transparența decizională/Anunțuri de inițiere a elaborării deciziilor, pe data de 01.12.2020,

link: <https://madr.gov.md/ro/content/anun%C8%9B-2>;

Anunțul privind inițierea elaborării proiectului de lege pentru fondarea Parcului Național „Nistrul de Jos” a fost publicat pe pagina web al ministerului la compartimentul Transparența decizională/Anunțuri de inițiere a elaborării deciziilor, pe data de 09.06.2020,

link: <https://madr.gov.md/ro/content/anun%C8%9B-privind-ini%C8%9Bierea-elabor%C4%83rii-proiectului-de-hot%C4%83r%C3%A2re-parlamentului-privind-fondarea>.

Ministru

Ion PERJU